

TAKMIČENJE OPŠTINA I GRADOVA: ŠAMPIONI PREDUZETNIŠTVA 2020

Takmičenje gradova i opština **Šampioni preduzetništva 2020**, pokrenuli su NALED i Republički sekretarijat za javne politike (RSJP), pod pokroviteljstvom Vlade Republike Srbije i uz podršku projekta nemačke razvojne saradnje „Reforma javnih finansija - Agenda 2030“ koji implementira GIZ. Cilj takmičenja je da se podstaknu lokalne samouprave da se aktivno uključe u stimulisanje preduzetništva i legalnog poslovanja u svojim sredinama kroz promociju nacionalnih i lokalnih programa podrške, kao i da se prepoznaju primeri najbolje prakse u Srbiji, odnosno podrži dalja primena onih podsticajnih mera koje daju najbolje rezultate, što je posebno važno u svetlu aktuelne pandemije koronavirusa. Izveštaj predstavlja godišnji presek takmičenja i zasnovan je na podacima Poreske uprave i Agencije za privredne registre za period 1. januar - 31. decembar 2020.

STANJE PRIVREDNE AKTIVNOSTI U SRBIJI U 2020. GODINI

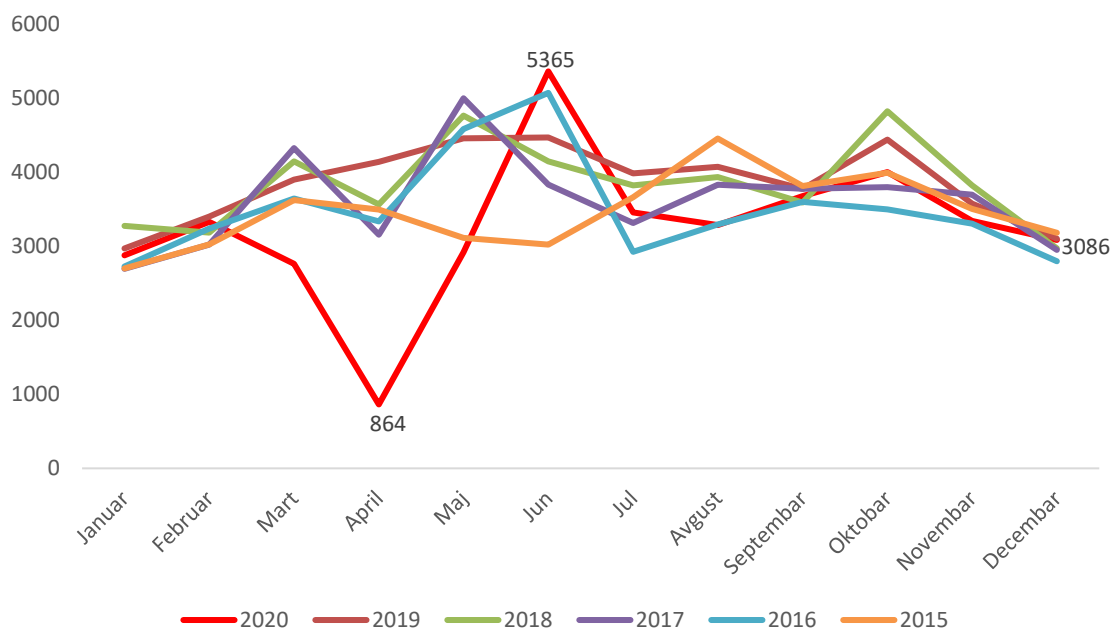
Novoosnovani privredni subjekti

U 2020. godini osnovano je 38.986 privrednih subjekata, od čega se $\frac{3}{4}$ odnosi na preduzetnike (29.810), a $\frac{1}{4}$ na privredna društva (9.176). Ovaj broj je za 15,8% manji u odnosu na ukupan broj novoosnovanih privrednih subjekata u 2019. godini, a 11,2% manji u odnosu na prosek u prethodnom petogodišnjem periodu (2015-2019).

Jedan od ključnih uzroka ovakvog pada u broju novoosnovanih privrednih subjekata treba tražiti u aktuelnoj pandemiji COVID-19 koja traje od marta 2020. godine. Upravo ti prvi meseci 2020. kada je proglašeno vanredno stanje (mart, april i maj), predstavljaju period u kojem je zabeležen najveći pad privredne aktivnosti i kada je osnovano svega 6.548 privrednih subjekata, što je dvostruko manje u odnosu na isti period 2019. godine. Najbolji primer negativnog uticaja vanrednog stanja na osnivanje privrednih subjekata je april mesec kada su osnovana svega 864 privredna subjekta, 80% manje u odnosu na isti mesec 2019. godine. Nakon ukidanja vanrednog stanja (maj 2020.), dolazi do naglog skoka broja novoosnovanih privrednih subjekata u junu (5.365), a potom i do stabilizacije broja novoosnovanih privrednih subjekata u drugoj polovini godine i do osnivanja približno jednakog broja privrednih subjekata kao i u 2019. godini.

Godina	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Jul	Avgust	Septembar	Oktobar	Novembar	Decembar	Ukupno
2020.	2.879	3.332	2.764	864	2.920	5.365	3.459	3.288	3.680	4.005	3.344	3.086	38.986
2019.	2.972	3.403	3.903	4.143	4.460	4.472	3.986	4.076	3.777	4.444	3.577	3.105	46.318
2018.	3.278	3.186	4.148	3.567	4.767	4.148	3.825	3.937	3.593	4.826	3.824	2.973	46.072
2017.	2.697	3.024	4.329	3.158	5.002	3.836	3.316	3.834	3.780	3.800	3.698	2.953	43.427
2016.	2.728	3.240	3.648	3.337	4.585	5.075	2.927	3.297	3.602	3.499	3.308	2.800	42.046
2015.	2.702	3.026	3.625	3.498	3.114	3.024	3.665	4.458	3.815	3.996	3.506	3.184	41.613

Tabela 1 : Novoosnovani privredni subjekti, 2015-2020. godina (izvor APR, obračun RSJP).

Grafikon 1: Novoosnovani privredni subjekti, 2015-2020. godine (izvor APR, obračun RSJP).

Brisani / ugašeni privredni subjekti

U periodu januar-decembar 2020. godine obrisano je 30.031 privrednih subjekata, od čega 73,5% preduzetnika (22.088) i 26,5% privrednih društava (7.943). U odnosu na prethodnu godinu došlo je do pada brisanja privrednih subjekata od 40,9%, a u odnosu na prosek u prethodnih pet godina (2015-2019) za 7,1%, što se može oceniti kao pozitivan rezultat. Međutim, ako se iz računice izostavi 2019. godina kada je u avgustu obrisano 25.069 privrednih društava kod kojih je okončan postupak prinudne likvidacije – dolazimo do podatka da je broj brisanih privrednih subjekata porastao za 8,5%.

U odnosu na prethodne godine primetna je značajnija razlika u broju brisanja privrednih subjekata u aprilu i maju 2020. što se delom može protumačiti kao rezultat Vladinih mera za podršku privredi tokom i nakon vanrednog stanja, a delom pripisati zastoju privredne aktivnosti i činjenici da su nadležne državne institucije (APR, PU) radile sa smanjenim kapacitetima, kao i da su mnogi preduzetnici iskoristili mogućnost privremenog prekida obavljanja delatnosti. S druge strane, primetan je veliki porast broja brisanih/ugašenih u mesecu septembru, kada je izbrisano 6.288 privrednih subjekata, što je tri puta više u odnosu na prosečan broj obrisanih privrednih subjekata u prethodnih pet godina. U poslednjem kvartalu 2020. broj brisanih privrednih subjekata se vraća na prosek prethodnih godina od oko 2.300 brisanja mesečno.

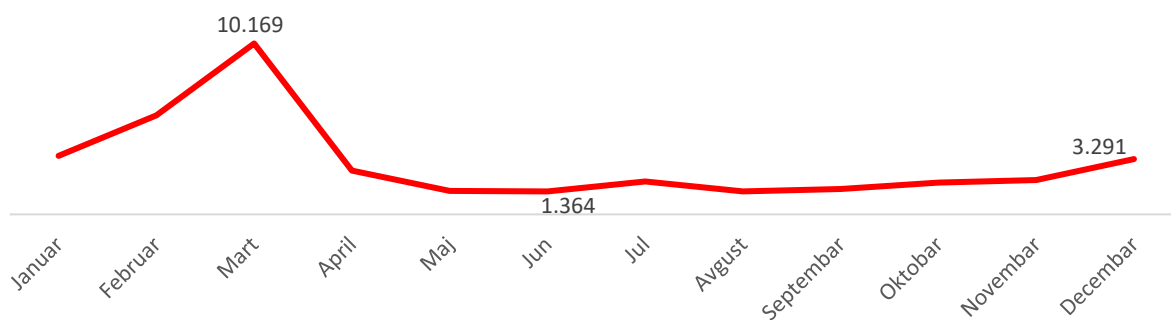
Godina	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Jul	Avgust	Septembar	Oktobar	Novembar	Decembar	Ukupno
2020.	2.791	2.392	2.747	385	868	2.628	2.463	2.383	6.288	2.138	2.093	2.855	30.031
2019.	2.146	1.754	2.360	2.285	2.635	2.227	2.091	25.069*	2.073	3.069	2.187	2.911	50.807
2018.	2.657	1.746	2.193	1.850	2.127	1.959	2.046	1.902	1.799	3.036	2.331	2.448	26.094
2017.	2.191	1.845	2.053	1.639	1.966	2.161	2.010	1.874	1.848	2.297	2.142	2.675	24.701
2016.	2.005	1.852	2.398	1.755	1.964	1.669	1.841	2.438	1.848	2.092	1.704	3.304	24.870
2015.	2.777	2.544	3.055	2.519	2.283	2.588	3.405	2.997	2.622	3.096	3.024	4.165	35.075

* U avgustu 2019.godine iz registra su izbrisana privredna društva kod kojih je okončan postupak prinudne likvidacije.

Tabela 2: Brisani / ugašeni privredni subjekti, 2015-2020. godine (izvor APR, obračun RSJP).

Privremeni prekidi obavljanja delatnosti preduzetnika

U toku 2020. godine registrovano je ukupno 36.961 privremenih prekida obavljanja delatnosti preduzetnika, kod kojih je zaposleno oko 26.871 radnika. Primetan je veliki broj privremenih prekida u martu 2020. godine - više od 10.000. Razlog za ovaj skok u broju privremenih prekida obavljanja delatnosti može se tražiti kako u vanrednom stanju koje je primoralo neke preduzetnike da privremeno obustave svoje poslovanje, tako i u početku primene „testa samostalnosti“ (od 1. marta 2020. godine) za preduzetnike koji plaćaju paušalni porez. Nakon marta broj privremenih prekida se drastično smanjuje, sa tendencijom blagog rasta krajem 2020. godine.

Grafikon 2: Privremeni prekidi obavljanja delatnosti preduzetnika, 2020. godina (izvor APR, obračun RSJP).

Najviše prekida (8.818 ili 23,8%) registrovano je u delatnosti informisanja i komunikacije, dok je u sektoru stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti taj broj upola manji (4.319 ili 11,6%). Imajući u vidu da je reč o stručnim delatnostima, ne čudi podatak da je koncentracija prekida najveća u velikim gradskim centrima, poput Beograda (13.373 ili 36,1%) i Novog Sada (3.584 ili 9,6%).

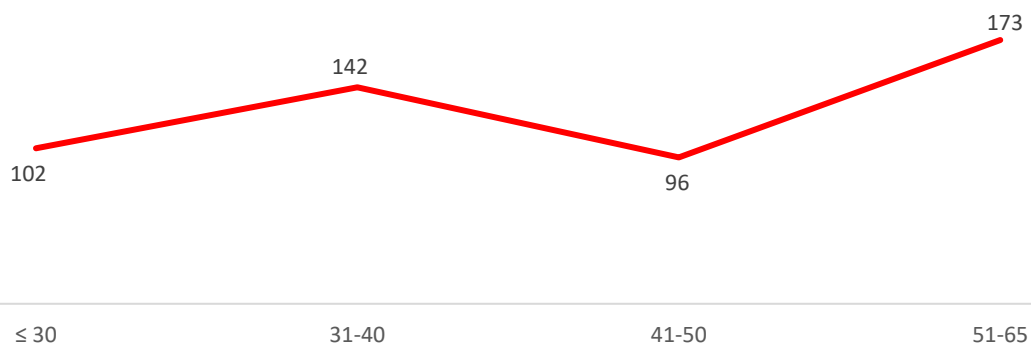
Korisnici mere poreskog oslobođenja početnika u poslovanju

Kada je reč o korisnicima mere poreskog oslobođenja početnika u poslovanju, odnosno osnivačima privrednih društava ili preduzetnicima u režimu lične zarade koji su 12 meseci pre započinjanja svog biznisa završili školovanje ili su najmanje šest meseci bili na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, u periodu januar-decembar 2020. godine ukupno 513 novoosnovanih privrednih subjekata koristilo je ovu meru. Potrebno je istaći da se u drugoj polovini godine ukupan broj korisnika mere udvostručio u odnosu na prvu polovinu godine (333:180). Od ukupnog broja korisnika mere poreskog oslobođenja početnika u poslovanju, čak 95% čine preduzetnici, dok preostalih 5% čine privredna društava. Kada je reč o polnoj strukturi, u odnosu na prvih šest meseci 2020. godine, došlo je do povećanja udela žena kao korisnika mere (sa 44% na 50,1%) čime se gotovo u potpunosti uravnotežila struktura korisnika prema polu.

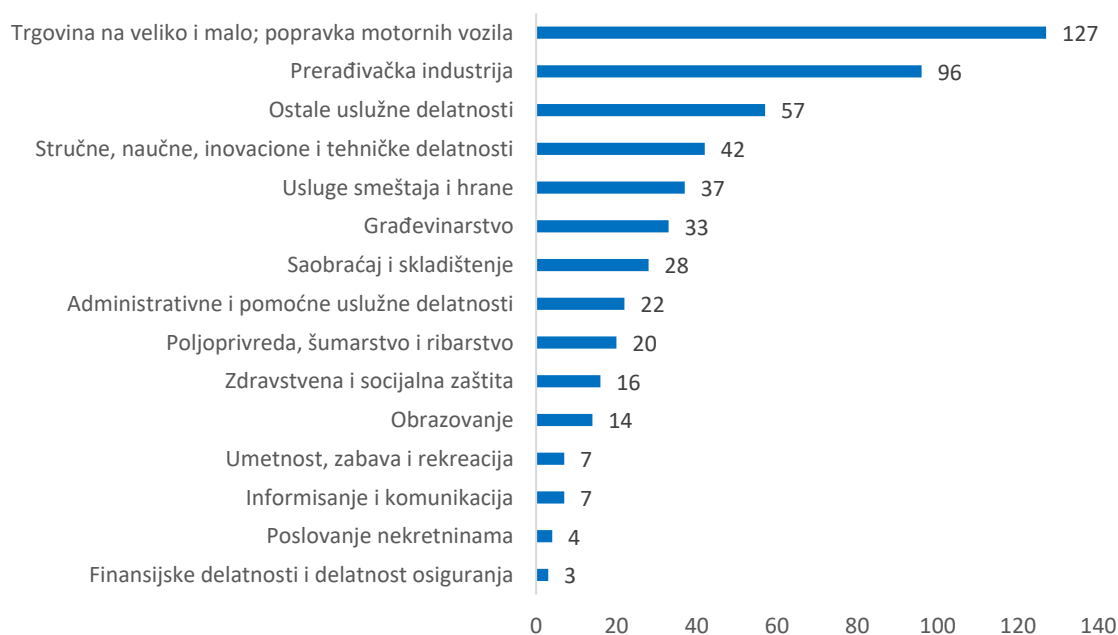
Grafikon 3: Struktura korisnika mere, 2020. godina (izvor Poreska uprava, obračun RSJP).

U odnosu na prvu polovinu 2020. godine, dolazi do promene i u starosnoj strukturi korisnika mere, te za razliku od prve polovine godine kada su najzastupljeniji korisnici mere bili starosne dobi između 31 i 40 godina, u ukupnoj statistici za 2020. godinu prednjače lica starosne grupe između 51 i 65 godina (33,7%), dok je najmanje evidentiranih korisnika starosti između 41 i 50 godina (18,7%).

Grafikon 4: Starosna struktura korisnika mere, 2020. godina (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

Kad je reč o najzastupljenijim delatnostima, među korisnicima mere prednjače trgovina na veliko i malo (25%) i prerađivačka industrija (19%), zatim slede ostale uslužne delatnosti (11%), stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti (8%), usluge smeštaja i ishrane (7%) i građevinarstvo (6%).

Grafikon 5: Struktura korisnika mere po delatnostima, 2020. godina (izvor Poreska uprava, obračun RSJP).

Na kraju, kada su u pitanju lokalne samouprave, najviše korisnika mere prema broju stanovnika bilo je u Loznici, Brusu i Krupnju.

RANG LISTA: INDEKS USPEŠNOSTI LOKALNIH SAMOUPRAVA

U skladu sa definisanom metodologijom, lokalne samouprave rangirane su na osnovu broja novoosnovanih privrednih subjekata (preduzetnika i privrednih društava) i broja korisnika mere poreskog oslobođenja početnika u poslovanju, ponderisanim u odnosu 6:4. Kroz broj novoosnovanih privrednih subjekata prate se efekti svih podsticajnih mera za započinjanje poslovanja, uključujući finansijske, nefinansijske i fiskalne podsticaje, na nacionalnom i lokalnom nivou. Poseban fokus posvećen je meri za početnike u poslovanju, u cilju praćenja njenih efekata, u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije za period 2019-2020. godine. Dodatno, kako bi se obezbedile jednake šanse za sve, kriterijumi su posmatrani u odnosu na broj stanovnika (per capita), a lokalne samouprave grupisane su u tri kategorije: male, srednje i velike.

Na osnovu ovih podataka kreiran je indeks uspešnosti u podsticanju preduzetništva koji ocenjuje ostvarene rezultate u lokalnim samoupravama na skali od 0 do 100 (maksimalni skor). Godišnji presek je pokazao da sve opštine imaju dosta prostora da se unaprede. Ukupno najbolji rezultat je ostvario Krupanj (73/100), a u kategoriji srednjih lokalnih samouprava izdvajaju se još i beogradska opština Savski Venac (60/100) i Aleksandrovac (59/100). U kategoriji velikih izdvajaju se Loznica (63/100) i beogradska opština Stari Grad (62/100), dok se među malima izdvajaju Crna Trava (60/100) i Brus (47/100).

Rang	Kategorija malih	Indeks	Rang	Kategorija srednjih	Indeks	Rang	Kategorija velikih	Indeks
1	Crna Trava	60,0	1	Krupanj	73,4	1	Loznica	63,0
2	Brus	46,8	2	Savski Venac	60,0	2	Stari Grad	61,7
3	Mali Zvornik	32,6	3	Aleksandrovac	59,5	3	Vračar	40,0

Tabela 3: Rang opština prema indeksu preduzetništva, 2020. godina (izvor Poreska uprava, obračun RSJP).

Šampion preduzetništva u kategoriji velikih LS: Loznica

Loznica, šampion preduzetništva među velikima, kao grad u pograničnom području ima tradicionalno jak sektor trgovine, uz građevinu i turizam koji su u ekspanziji. Za vreme vanrednog stanja grad je doneo odluku da oslobodi privredne subjekte plaćanja taksa za isticanje firme na poslovnom prostoru, zakupa poslovnog prostora koji je u vlasništvu grada, obaveze plaćanja iznošenja i deponovanja smeća, kao i grejanja za one čiji poslovni prostor greje „Toplana”. Takođe, oslobođeni su plaćanja naknade za zauzeće javne površine tokom cele 2020. Što se tiče programa podrške početnicima u poslovanju, veću ulogu u tome ima Regionalna razvojna agencija Podrinja, Podgorine i Rađevine (RRA) preko koje se realizuju programi Fonda za razvoj Republike Srbije. Godina korone i tu je dovela do određenih promena pa su trenutno najaktuelniji krediti za likvidnost u vezi sa COVID-19. Lozničani aktivno koriste i mere Nacionalne službe za zapošljavanje koje omogućavaju bespovratno dobijanje novčane podrške pri pokretanju posla, odnosno zapošljavanju. Budući da je Loznica svrstana u treću grupu razvijenosti, osnivači preduzeća i preduzetničkih radnji mogu od Fonda za razvoj da dobiju bespovratno 30% od vrednosti ulaganja, a ostatak kao povoljan kredit uz kamatnu stopu od jedan do dva odsto i grejs period od godinu dana. Iznos ukupno odobrenih sredstava po zahtevu ne može biti manji od 400.000 dinara niti veći od šest miliona, a mogu se upotrebiti za tekuće održavanje poslovnog ili proizvodnog prostora, kupovinu opreme i operativne troškove.

Naziv indikatora	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj privrednih društava	843	877	948	995	924	931*
Broj preduzetnika	2,662	2,755	2,900	3,011	3,225	3,358*
Broj novoosnovanih privrednih društava	42	43	52	63	58	45
Broj novoosnovanih preduzetnika	445	409	418	446	535	563
Broj brisanih/ugašenih privrednih društava	20	24	26	33	209	69
Broj brisanih/ugašenih preduzetnika	394	317	274	333	323	314

*Podaci za period 01.01 - 30.06.2020, sajt APR

Tabela 4: Poslovna demografija grada Loznice, 2015-2020. godine (izvor APR, obračun RSJP).

Šampion preduzetništva u kategoriji srednjih LS: Krupanj

U skladu sa Lokalnim akcionim planom zapošljavanja (LAPZ) opštine **Krupanj**, početnici u poslovanju u toku 2020. mogli su da konkurišu za podsticajna bespovratna sredstva, koja u zavisnosti od vrste programa iznose od 250.000 do 300.000 dinara. Mere i programi LAPZ za 2020. godinu su realizovani u ukupnom iznosu od 13.300.000 dinara, od čega je Nacionalna služba učestvovala u sufinansiranju mera aktivne politike zapošljavanja u iznosu od 70% sredstava, a opština u iznosu od 30% sredstava. Novoosnovani privredni subjekti ne plaćaju za prvu godinu poslovanja komunalnu taksu za isticanje firme. Poslodavci koji obavljaju delatnost u više od dva poslovna prostora na različitim lokacijama, plaćaju taksu za najviše do pet poslovnih objekata, ali tako da za prva dva objekta plaćaju utvrđeni iznos takse, a za svaki naredni objekat, taksa se umanjuje za 50%. Obuke za započinjanje poslovanja i vođenje biznisa se organizuju preko Regionalne razvojne agencije, i opština uspešno saraduje sa Nacionalnom službom za zapošljavanje, i sa lokalnim javnim preduzećima, organizacijama, ustanovama, i udruženjima građana. Među delatnostima za koje se najčešće odlučuju početnici u poslovanju su prerada drveta, krojačke radnje, automehaničarske radnje, građevinski, molerski, limarski i mašinsko bravarski radovi i druge većinom uslužne delatnosti, dok su u porastu i proizvodne delatnosti.

Naziv indikatora	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj privrednih društava	102	101	104	106	103	99*
Broj preduzetnika	422	434	502	562	672	649*
Broj novoosnovanih privrednih društava	4	3	5	5	3	2
Broj novoosnovanih preduzetnika	70	69	97	111	186	121
Broj brisanih/ugašenih privrednih društava	2	3	1	4	15	2
Broj brisanih/ugašenih preduzetnika	67	56	35	48	84	106

*Podaci za period 01.01 - 30.06.2020, sajt APR

Tabela 5: Poslovna demografija opštine Krupanj, 2015-2020. godine (izvor APR, obračun RSJP).

Šampion preduzetništva u kategoriji malih LS: Crna Trava

Crna Trava je opština sa ubedljivo najmanjim brojem stanovnika (1.156), i spada među najnerazvijenije opštine u Srbiji. Uprkos tome, u Crnoj Travi je u 2020. osnovano 78 privrednih subjekata, i to u oblasti građevine po čemu su Crnotravci nadaleko poznati, ali i sektora usluga (IT, knjigovodstvo). Iako lokalna samouprava nema posebne programe podrške preduzetništvu, početnicima u poslovanju stoje na raspolaganju nacionalne mere i poreske olakšice, kao i respozivna lokalna poreska administracija, koja čini sve informacije lako dostupnim obveznicima, zajedno sa odeljenjem za privredu i finansije ove opštine, koji pružaju informacije u vezi sa započinjanjem i vođenjem poslovanja.

Naziv indikatora	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj privrednih društava	17	17	20	22	21	19*
Broj preduzetnika	228	246	300	377	458	463*
Broj novoosnovanih privrednih društava	2	1	3	2	1	0
Broj novoosnovanih preduzetnika	34	43	85	120	149	78
Broj brisanih/ugašenih privrednih društava	0	0	0	0	1	1
Broj brisanih/ugašenih preduzetnika	27	31	34	50	77	67

*Podaci za period 01.01 - 30.06.2020, sajt APR

Tabela 6: Poslovna demografija opštine Crna Trava, 2015-2020. godine (izvor APR, obračun RSJP).

ZAKLJUČAK

Pandemija korona virusa nanela je ozbiljne društvene i ekonomske posledice čitavom svetu, pa tako i našoj zemlji. Stabilizaciju koja je vidljiva u domenu novoosnovanih i brisanih privrednih subjekata u drugoj polovini godine, možemo posmatrati kao pozitivan rezultat mera podrške privredi Vlade Republike Srbije. Ipak, i pored ovih mera, posmatrano na nivou cele godine došlo je do pada broja novoosnovanih privrednih subjekata u odnosu na 2019. godinu, i to za 7.332 novoosnovana subjekta, što predstavlja smanjenje od 15,8%. Takođe, ukoliko se izuzme 2019. godina, u toku 2020. došlo je do porasta broja brisanih subjekata za 8,5% u odnosu na prosek za period 2015 - 2018. Sveukupno Srbija je završila 2020. godinu sa 400.646 aktivnih privrednih subjekata, što je 9.879 privrednih subjekata više u odnosu na kraj 2019. godine (390.767).

Međutim, dalji oporavak će u velikoj meri zavisiti od naše sposobnosti da očuvamo postojeću privredu i radna mesta, ali i da podstičemo preduzetništvo, novo zapošljavanje i inovacije. Ova analiza pokazala je da pored države, i lokalne samouprave mogu još mnogo toga da urade kada je reč o informisanju preduzetnika, uvođenju i promociji poreskih olakšica i drugih podsticaja za pokretanje i razvoj biznisa. Šampioni preduzetništva mogu da posluže kao primer najbolje prakse u podsticanju legalnog poslovanja i zapošljavanja, što je u uslovima krize izazvane COVID-19 postalo važnije nego ikad.

Budući da je mera poreskog oslobođenja eliminisala ključnu prepreku za legalno započinjanje i vođenje poslovanja – veliko poresko opterećenje u početnom periodu, i uvela novi pristup podsticanju preduzetništva u Srbiji koji omogućava početnicima da godinu dana rade bez ikakvih troškova na ime poreza i doprinosa, bez obaveze predfinansiranja, bez suvišne administracije i čekanja na refundaciju, smatramo da je treba ponovo uvesti za sve delatnosti. Takođe, treba omogućiti da pravo na poresko oslobođenje uživaju i preduzetnici paušalci, kao i da se dužina trajanja poreske olakšice produži sa jedne na dve godine. Predlog je da se poresko oslobođenje omogući svim licima koja prvi put započinju sopstveni posao – bez obzira na njihov status, kao i da se automatizuje proces kontrole zahteva za oslobođenje od strane Poreske uprave kako bi se smanjila mogućnost za zloupotrebe i rasteretili kapaciteti PU. Na kraju, smatramo izuzetno korisnim proširenje mehanizma poreskog oslobađanja na inovaciona privredna društva uz produžetak trajanja mere do tri godine i povećanje limita za isplatu zarade do 150.000 dinara. Verujemo da će podsticaji ovog tipa doprineti ubrzanju rasta srpskih kompanija i transformaciji tradicionalne ekonomije u digitalnu, izvozno orijentisanu ekonomiju zasnovanu na znanju i inovacijama.

RANG LISTA LOKALNIH SAMOUPRAVA

1. Velike opštine

Br.	Lokalna samouprava	Broj stanovnika 2019.	Broj novoosnovanih privrednih subjekata 2020.	Broj korisnika mere 23 2020.	Index (0-100)
1	Loznica	74.703	608	77	63,0
2	Beograd-Stari Grad	44.613	949	2	61,7
3	Beograd-Vračar	57.856	792	2	40,0
4	Trstenik	38.401	201	15	29,9
5	Novi Sad	326.644	3.008	20	28,4
6	Niš-Medijana	84.880	679	10	27,1
7	Beograd-Zvezdara	168.118	1.353	12	25,5
8	Novi Pazar	107.071	506	32	24,9
9	Beograd-Novi Beograd	213.040	1.691	9	24,0
10	Leskovac	134.285	687	24	21,4
11	Beograd-Zemun	175.550	1.200	6	20,6
12	Kragujevac	176.699	1.110	13	20,6
13	Jagodina	68.926	335	11	19,9
14	Pančevo	119.509	778	4	19,7
15	Beograd-Voždovac	169.495	1.150	2	19,6
16	Beograd-Čukarica	177.108	1.050	9	18,7
17	Čačak	109.568	612	8	18,6
18	Beograd-Palilula	184.488	1.109	6	18,2
19	Niš-Pantelejev	53.388	289	4	18,2
20	Stara Pazova	64.794	397	1	17,9
21	Valjevo	85.316	469	4	17,3
22	Šabac	110.148	576	7	17,2
23	Užice	66.328	347	4	17,1
24	Vranje	71.050	302	9	16,9
25	Kraljevo	117.168	622	5	16,6
26	Beograd-Grocka	86.908	469	3	16,6
27	Kruševac	120.154	634	5	16,5
28	Arandjelovac	43.370	239	0	15,5
29	Velika Plana	37.626	203	0	15,2
30	Beograd-Surčin	46.815	252	0	15,2
31	Indija	45.642	230	1	15,1
32	Beograd-Mladenovac	51.613	275	0	15,0
33	Niš-Palilula	72.750	304	6	15,0
34	Paraćin	50.262	212	4	15,0
35	Prokuplje	40.748	175	3	15,0
36	Beograd-Obrenovac	72.085	296	6	14,8
37	Vrbas	39.099	189	1	14,6
38	Beograd-Rakovica	107.827	554	0	14,5
39	Požarevac	58.689	246	4	14,5
40	Pirot	53.824	215	4	14,2

41	Ruma	51.350	226	2	13,9
42	Bačka Palanka	51.735	172	6	13,9
43	Smederevska Palanka	45.080	214	0	13,4
44	Bor	44.639	184	2	13,4
45	Kula	39.141	175	0	12,6
46	Sremska Mitrovica	75.241	315	1	12,3
47	Gornji Milanovac	41.154	166	1	12,3
48	Subotica	136.475	581	1	12,3
49	Sombor	78.472	293	3	12,0
50	Smederevo	102.288	427	0	11,8
51	Bujanovac	37.718	143	1	11,7
52	Zaječar	53.509	134	6	11,4
53	Zrenjanin	115.797	449	1	11,3
54	Vršac	48.913	193	0	11,1
55	Aleksinac	47.096	175	0	10,5
56	Beograd-Lazarevac	56.595	195	0	9,8
57	Kikinda	54.131	160	0	8,3

2. Srednje opštine

Br.	Lokalna samouprava	Broj stanovnika 2019.	Broj novoosnovanih privrednih subjekata 2020.	Broj korisnika mere 23 2020.	Index (0-100)
1	Krupanj	15.358	123	12	73,4
2	Savski Venac	35.359	508	0	60,0
3	Aleksandrovac	23.898	132	17	59,5
4	Raška	22.429	166	5	42,3
5	Tutin	31.846	177	10	39,3
6	Bajina Bašta	24.107	204	1	37,5
7	Vlasotince	27.402	182	5	37,1
8	Beograd-Sopot	19.788	175	0	36,9
9	Vrnjačka Banja	25.964	156	5	35,0
10	Varvarin	16.099	132	0	34,2
11	Sjenica	25.690	111	8	34,0
12	Kuršumlija	17.290	113	2	33,2
13	Arilje	17.779	90	4	32,7
14	Ivanjica	29.490	180	4	32,4
15	Temerin	27.676	204	0	30,8
16	Veliko Gradište	15.707	75	3	29,7
17	Priboj	23.847	119	4	29,4
18	Prijepolje	34.465	222	1	28,4
19	Vladimirci	15.583	64	3	27,0
20	Beograd-Barajevo	26.798	169	0	26,3
21	Požega	27.258	133	3	26,0
22	Srbobran	15.337	81	1	25,4

23	Niš-Crveni Krst	30.795	150	3	25,3
24	Odžaci	27.053	121	3	24,4
25	Knjaževac	27.476	129	2	23,3
26	Žabalj	25.019	114	2	23,1
27	Kovin	31.194	146	2	22,8
28	Ćuprija	27.823	123	2	22,1
29	Topola	20.144	105	0	21,8
30	Bečej	34.983	168	0	20,1
31	Bogatić	26.337	126	0	20,0
32	Ada	15.779	62	1	19,7
33	Preševo	30.100	129	1	19,6
34	Ub	27.193	127	0	19,5
35	Svilajnac	21.087	97	0	19,2
36	Alibunar	18.298	83	0	18,9
37	Vladičin Han	18.738	84	0	18,7
38	Majdanpek	16.174	60	1	18,7
39	Lebane	19.416	74	1	18,6
40	Despotovac	20.226	65	2	18,5
41	Surdulica	18.524	79	0	17,8
42	Novi Bečej	22.359	70	2	17,7
43	Kovačica	23.696	85	1	17,1
44	Pećinci	19.175	78	0	17,0
45	Bačka Topola	30.628	106	1	16,1
46	Bela Crkva	15.973	60	0	15,7
47	Apatin	26.388	94	0	14,9
48	Šid	31.053	84	2	14,6
49	Petrovac na Mlavi	27.738	96	0	14,5
50	Senta	21.630	74	0	14,3
51	Negotin	32.007	95	1	14,0
52	Lučani	18.278	61	0	13,9
53	Kanjiža	23.581	72	0	12,8
54	Doljevac	17.846	52	0	12,2
55	Kladovo	18.332	53	0	12,1
56	Petrovaradin	34.281	-	0	-

3. Male opštine

Br.	Lokalna samouprava	Broj stanovnika 2019.	Broj novoosnovanih privrednih subjekata 2020.	Broj korisnika mere 23 2020.	Index (0-100)
1	Crna Trava	1.156	78	0	60,0
2	Brus	14.601	111	14	46,8
3	Mali Zvornik	11.211	82	7	32,6
4	Blace	10.339	98	5	28,6
5	Golubac	7.290	26	3	20,3
6	Rekovac	9.037	36	2	12,8

7	Nova Varoš	14.319	89	2	11,4
8	Bela Palanka	10.702	40	2	11,1
9	Bojnik	10.015	111	0	9,9
10	Čajetina	14.606	144	0	8,8
11	Irig	9.942	45	1	8,2
12	Kučevo	12.954	65	1	7,7
13	Ljubovija	12.568	108	0	7,6
14	Bački Petrovac	12.679	44	1	6,4
15	Mali Iđoš	11.191	31	1	6,2
16	Merošina	12.836	42	1	6,2
17	Trgovište	4.519	31	0	6,1
18	Gadžin Han	6.664	44	0	5,9
19	Lajkovac	14.639	46	1	5,6
20	Koceljeva	11.652	72	0	5,5
21	Beočin	14.970	82	0	4,9
22	Medveđa	6.466	35	0	4,8
23	Ćićevac	8.519	44	0	4,6
24	Opovo	9.610	48	0	4,4
25	Ljig	11.204	55	0	4,4
26	Žitorađa	14.823	72	0	4,3
27	Mionica	12.889	61	0	4,2
28	Sremski Karlovci	8.330	39	0	4,2
29	Titel	14.997	69	0	4,1
30	Osečina	10.924	49	0	4,0
31	Knić	12.747	54	0	3,8
32	Rača	10.344	43	0	3,7
33	Sokobanja	13.967	58	0	3,7
34	Žabari	9.359	38	0	3,6
35	Babušnica	10.069	40	0	3,5
36	Batočina	10.878	43	0	3,5
37	Bosilegrad	7.050	27	0	3,4
38	Niška Banja	14.088	51	0	3,2
39	Malo Crniće	9.682	35	0	3,2
40	Kosjerić	10.627	37	0	3,1
41	Lapovo	7.095	23	0	2,9
42	Svrljig	12.322	39	0	2,8
43	Plandište	10.200	31	0	2,7
44	Ražanj	7.829	23	0	2,6
45	Nova Crnja	9.149	26	0	2,5
46	Sečanj	11.642	33	0	2,5
47	Bač	13.079	36	0	2,4
48	Novi Kneževac	10.209	28	0	2,4
49	Žagubica	11.159	30	0	2,4
50	Boljevac	11.148	27	0	2,2
51	Dimitrovgrad	9.104	22	0	2,1
52	Žitište	14.926	35	0	2,1

53	Čoka	10.123	23	0	2,0
54	Sevojno	6.612	-	0	-
55	Vranjska Banja	8.732	-	0	-
56	Kostolac	13.057	-	0	-